

ARXIU / PEPE ENCINAS

Ironia i sarcasme van caracteritzar el periodisme de Ramon Barnils (dreta), assegut a l'esquerra d'Angel Pavlovsky.

Periodisme

Homes del temps

¿Quin sentit té recollir els articles d'un periodista de pura raça com Ramon Barnils (Sabadell, 1940-Reus, 2001), que anava sempre al gra, que pretenia bàsicament fer un periodisme d'opinió bel·ligerant, sorgit de la immediatesa, poc donat a l'exercici d'estil? Només cal llegir a l'atzar alguns dels *Articles* compilats ara per la Magrana per adonar-se que es tracta d'un recull justificadíssim. I que en demana d'altres.

Els articles de Barnils no es fan perdurables gràcies a la justesa dels adjectius ni tampoc gràcies a la brillantor de les argumentacions o l'originalitat de les seves perspectives. Els articles de Barnils arriben a la literatura per una altra banda ben diferent. En una professió periodística molt disciplinada, dominada pel columnisme clònic i tot sovint superflu, la veu personalíssima de Barnils, sempre expressió de si mateixa, independent i directa, acaba arribant al territori literari pel costat del testimoni personal. Un testimoni necessari, que cal preservar.

Dels milers d'articles que va escriure Barnils durant tres dècades de dedicació continuada al periodisme, Carles Serrat n'ha triat una sèrie de breus columnes d'opinió. En elles, Barnils no s'entreté en subtils, i més que la ironia practica el sarcasme. Entronca així amb la tradició del periodisme satíric de publicacions com *El be negre*. El vitalisme, la mala llet i sobretot l'esgrima incisiva marquen els colors canviants d'aquest recull. Barnils escrivia des d'una catalanitat sense complexos i amb un tarannà llibertari molt allunyat de l'habitual i em-

bafadora melancolia nacional. No s'estava d'incómodar i de furgar ferides, i això s'agraeix. No sabia de patums ni de silencis tàctics, no se sentia deutor de cap de les renúncies de la transició. Barnils tampoc s'estava d'elogiar tots aquells que, lluny de la fantasmada dominant, li mereixien respecte: Gabriel Ferrater i Vicent Andrés Estellés en són alguns exemples. Un índex onomàstic al final del llibre l'hauria fet encara més útil del que és.

Company de Barnils durant anys a la revista *El Temps*, Joan Francesc Mira (València, 1939) practica un periodisme literari de fons, amb un tarannà més reflexiu que urgent, amb una lucidesa exempta de solemnitat que no converteix la seva condició d'antropòleg en una deformació professional que estreny la perspectiva, sinó en un mirador privilegiat que li permet enfrontar-se als fenòmens més dispars amb ulls desperts i verb esmolat.

A *Déus i desastres*, el lector no hi trobarà, però, una mirada diletant i distreta. Aplicar l'adjectiu de fusteria a l'assagisme periodístic de Mira no és solament un simple recurs al tòpic; és, si de cas, una obvietat: és posar de manifest que al marge de l'evident disparitat d'estils i de caràcters, tots dos arrelen en l'ofici de Michel de Montaigne. Aquest volum no és el primer recull d'articles de Mira ni és el primer llibre important que ha publicat: *Els treballs perduts* (1989), *Borja Papa* (1996) i la traducció de la *Divina Comèdia* mereixen sens dubte més atenció que la que fins ara han rebut.

Manel Ollé

Assaig

La ferida màgica

Davalú o el dolor

Autor: Rafael Argullol

Editorials: Quaderns Crema / RBA

Pàgines: 206 / 156

Preus: 12 - 13,52 € / 1.997 - 2.250 pessetes

En el xifrat relat de José Lezama Lima *Cangrejos, golorinas*, el dolor que tiranitzava la dona del ferrer apareix en una càries oferta com a sortida. Esperant altres estratagemes que l'assetgen per vèncer-lo, el dolor de fuig aquesta porta per atrinxer-se dins de la dona. Lezama trasllada la concepció primitiva del dolor com a presència maligna que turmenta el cos de l'individu on ha penetrat. La pràctica xamànica traça un tall en la pell de l'afectat perquè creu que aquesta ferida donarà sortida a l'esperit que causa dolor. *Davalú o el dolor* és aquesta ferida màgica, expliàtica, per la qual Rafael Argullol intenta expulsar l'enemic que després d'apoderar-se del seu cos lluita contra ell.

La narració que operi un exorcisme com aquest serà, inevitablement, una transcripció al·lucinatòria, sensitiva. S'haurà d'aproximar al detall de l'inconfessable, de l'obsè. El dolor, sensació i emoció, no es pot vèncer amb la racionalització (potser el dolor moral sí). El dolor físic no accepta consols. Com a les fronteres de la literatura d'Antonin Artaud i de Samuel Beckett, Argullol parla sense parar sabent que només la violació del silenci serà, després, memòria. S'ha de sentir per saber que segueix creu, conèixer-se -anomenar-se- i conèixer el seu enemic -anomenar-lo-.

Davalú donarà senyes de la seva identitat quan descobreixi les seves múltiples cares (desfigurades, musicals, plàstiques), que seran les del mateix escriptor, que, amb la seva sang, com va dir Friedrich Nietzsche, escriu per sobreviure. La mort es pot eludir. El dolor està massa viu i, no obstant, es manifesta intransmissible, intraduble, reconeixible només per qui el pateix. D'aquí la complexitat d'aquesta lluita per narrar allò que ens veng, o és vençut, a base d'oblit.

Argullol ha donat mostres de desacomiatament a l'autoritat dels gèneres literaris, però potser és en aquest insolent text on amb més insolència es permet transgredir aquestes coaccions fronteres que minven la capacitat de l'escriptura. La personificació del dolor en aquest personatge grotesc, burleta i satànic exigeix una acceptació màgica de l'existència real de l'enemic que rebutja la resignació judeocristiana o la muda asèpsia de la medicina occidental. Quan Davalú sigui expulsat, només les empremtes d'aquesta ferida màgica donaran fe de la venjança. La cicatriu de la incisió perdurarà, després del combat, com a inusitat sortilegi de l'escriptura contra el sofriment.

Maria José de los Santos Auñón

Articles / Déus i desastres. Papers de final de segle

Autors: Ramon Barnils / Joan F. Mira

Editorials:

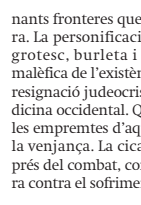
La Magrana / Proa

Pàgines: 204 / 310

Preus: 15,03 / 16,23

€ - 2.500 / 2.700

pessetes

Novel·la històrica

Els últims dies de l'imperi

El 21 d'octubre del 1805 Espanya va patir una de les derrotes més humiliants de la seva llarga història naval. A alguns quilòmetres del cap gadità de Trafalgar, l'armada anglesa, inferior en nombre però molt més ben proveïda, va derrotar la flota combinada hispanofrancesa en una sangant batalla que va acabar amb la vida de gairebé 4.000 mariners enfonsats en una trentena de navilis.

Amb la batalla de Trafalgar com a excusa, el doctor en Història Medieval

José Luis Corral (Daroca, 1957), autor d'*El Cid* (Edhasa), ha construït un espectacular fresc històric sobre l'agonia imperial d'Espanya i el punt de partida d'una tràgica successió de conflictes civils.

Trafalgar, que és la cinquena novel·la històrica de l'escriptor aragonès, recrea les aventures de Francisco de Faria, un ambiciós noble extremeny, nebot de Godoy, que arriba a Madrid per fer carrera militar com a guàrdia de corps del rei Carles IV. Des de la seva posició privilegiada contemplarà les intrigues palatines de la decadent cort espanyola en una època en què Napoleó acaba de ser nomenat emperador i França i la Gran Bretanya es juguen la supremacia mundial amb Espanya com a testimoni mut.

La batalla que dona títol al llibre es converteix en el millor moment d'una obra que en cap passatge arriba a la

mestria de la seva novel·la anterior, *El Cid*. Tot i això, la minuciosa descripció de la contesa, al més pur estil Patrick O'Brian, aconsegueix dibuixar unes escenes d'una duresa narrativa ben difícils d'igualar. Entre cordams, sobregonetes i pals, els anònims herois i els inútils amb nom propi que van decidir el curs de la història a Trafalgar cobren vida i es presenten davant del lector amb el seu costat més humà, el que, lamentablement, no es descobriria mai en un llibre d'història.

La lliçó d'història de Corral, una mica irregular, no se circumscriu a les desgràcies navals de la marina espanyola durant el 1805. *Trafalgar* recrea amb minuciositat la vida llicenciosa i parasitària de la cort espanyola al llarg dels primers anys del segle XIX, una vida en què els protagonistes de la història, reals i fictícs, es passen d'obra en obra de

Leandro Fernández de Moratín, de festa en festa, de cacera en cacera, totalment ignorants dels accelerats canvis socials i polítics que es viuen a la veïna Europa.

És en aquest apartat on Corral es mostra més àcid i combatiu, i destil·la una gens dissimulada crítica contra la passiva monarquia borbònica de l'època i contra les evenges i les friccions civils que van afavorir la invasió francesa i la posterior guerra de la Independència. Una crítica gens subtil que redibuixa constantment el perfil de Francisco de Faria, l'únic personatge consistent i creïble de la novel·la, que passa de la innocència provinciana de les primeres pàgines a la rebel·lió consentida amb què s'acaba el llibre, camí d'una Saragossa on potser podria conèixer Agustina d'Aragó.

Antoni Capilla

Trafalgar

Autor:

José Luis Corral

Editorial: Edhasa

Pàgines: 498

Preu: 21,04 €

3.500 pessetes

Sinopsi: *Un jove cadet arriba a Madrid per servir com a guàrdia de corps.*